

Daarom verschrikt nog wel soms, wie pas op den weg des geloofs kwam; niet omdat het traalheik inbuigt of onder den sprong van den leeuw dreigt te bezwijken; maar uit ongewooneheid, uit gebrek aan wezenlijke kennis van den ernst der raadselen.

Men heeft er dan wel vernomen, er wel van gelezen, en ze wel hooren oplossen in allerlei vluchtige predikatiën, maar men heeft er zelf nooit voorgestaan.

De werkelijkheid der raadselen heeft dan de ziel nog nooit beklemd.

Het is dezelfde oorzaak, waarom een jongere van jaren, die buiten geloof wandelt, of ook nooit anders dan een nagepraat geloof gekend had, plotseling voor die ontzettende raadselen geplaatst, zoo vaak in zielsangst het eindeloos *Waarom?* tegen die raadselen uitgiet, tot die zielsvragende, ten slotte in volle vertwijfeling overlaat.

Maar is er geloof in de ziel, waar, echt geloof, d. w. z. is voor uw ziel de weg naar uw God weer ontvallen, dan moge de eerste huijvering voor die levensraadselen u het bloed naar de keel drijven, maar dan houdt die verschrikking niet aan.

Dan laat ze vanzelf af.

En niet in een hoog verstandelijk antwoord op het *Waarom?* — maar in Hem, in Wien alle dingen reden en oorzaak verborgen ligt, rust dan uw hart, niet geveinsd, noch zich zelf misleidend, maar in heldere bewustheid, en voor God en u zelve oprecht.

Zoo is het persoonlijk, en zoo is het voor Gods volk op aarde in 't gemeen.

Nog eer Job het in zijn zangen uitzong, heeft alle eeuwen door Gods volk voor het bange raadsel gestaan, dat de goddelooze het zoo telkens won op aarde, en dat het volk dat God naliep, het verloor.

Reeds uit het bloed van Abel roept die stemme naar boven. Waarom niet Kain in die worsteling onder Abels zelfverweer bezwiken en Abel door God gered?

En toch dat stuitend opkomen en triomfeeren van wat tegen God ingaat, tegenover dat telkens bezwijken en ondergingen van wie God diende, is niet uitzondering, maar blijft regel, niet alleen in de heilige historie, maar in heel de historie der menscheit op aarde.

Zelfs een Azaël verstormt er ten slotte voor, tot God in zijn genade zich zijner ontfem, en olie over de fel bewogen wateren zijner ziel uitgiet, door hem met den Heiligen Geest innerlijk aan te raken.

Vooral waar het op het bezit van mannen aankomt, die Gods volk sterken kunnen, dringt het raadsel des levens zoo telkens zielsbenauwend op het volk des Heeren aan.

Wat talenten niet in Jabel en Jubal en Tubal Kains geslacht, en... de kinderen van Seth staan zoo hulpeloos.

Straks is al het volk van Egypte hoog in macht en in wijsheid, en... al Jakobs kinderen zijn een hoop onnoozle veehoeders in Gosen.

In Kanaän overgebracht staat 's Heeren volk beschaamd voor de Philistijnen. In Gaza en in Askalon de wapensmidse vonkend, en bij hen... niet één smid in Israël.

Het is zoo, Salomo stond hoog boven de wijzen der volken, maar hoe ging na hem niet al Israël luister onder.

Tot hij verscheen, die ons van God tot Wijsheid gegeven was, en in wien 's Heeren volk over alle wederpartij triomfeeren zou.

Maar zie, ook hij wordt met de misdadigers gerekend. Een Calaphas, en Herodes, en Pilatus overweldigen hem.

En op Golgotha gaat ook de Zoon des menschen onder.

„Man van smarten“ ook hij. Hij meer dan iemand.

Dat bleef niet, het is zoo. Hij stond op. Maar toch ook na die opstanding, schier alle eeuwen door, voor Gods volk dezelfde ervaring.

„Ik dank U, Vader, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt ze den kinderen geopenbaard“, was het gebed reeds voor Golgotha van Jezus' lippen bevestigd, en ook na zijn opstanding roept de apostel het uit: „Niet vele wijzen, niet vele edelen, niet vele rijken, maar hetgeen niet is,“ om ons het beeld van Jezus' gemeente te toonen.

Zoo was het voor straks twintig eeuwen, en ook nu nog als ge om u heen ziet, treft, griet, bedroeft u hetzelfde schouwspel.

Gij zoudt met al den hartstocht uwer ziel begeren kunnen, dat de personen van talent, de geniale geesten, de door hun wil en woord en invloed machtige heroen van uw geslacht, tot den laatste man toe voor Jezus riepen, en met u tegen Satan treden. Maar de uitkomst blijkt, dat schier al het persoonlijk overwicht juist in de schaal, die tegen u staat, wordt geworpen, en dat de schaal van 's Heeren volk niet geheel, neen, maar toch bijna ledig blijft.

Komt er dan nog eens een opflukking, dan ziet ge die aan Gods volk geschonken krachten nog zoo dikwijls elkaar afmatten en vernietigen, in stede dat ze arm in arm tegen den vijand stonden.

Of ook, als er hope ontloek, en verwachting opbloede, komt de dood tusschen beide, en maait die stille hope weg.

Altoos weer het sinken van de Gideonsbende.

En dan in het eind de droefteklacht, die van 's Heeren volk opgaat: „o God, laat uw barmhartigheden ons overkomen, want we zijn zeer dan gewond.“ Of zooals onze herijming het nazong: „Wil toch van verder lijden, ons klein getal, door uwe macht bevrijden!“.

Juist dit raadsel kan daarom zooveel te enger aan het volk des Heeren het hart beklemmen, omdat het hier een zaak geldt, die ganschelijk en eeniglijk van God zelve afhangt.

In veel anders werkt de mensch nog mede, komt zijn schuld in, en is in die schuld nog afleidend door zelfaanklacht.

Maar dat gaat hier niet door.

Alle geboorte is uit God. Hij, de Vader der geesten, alleen bedeeft talent en gave toe. En ook al moge de samenhang der geslachten hier meespreken, ook die samenhang der geslachten is toch uit Hem.

Bovendien, was niet David een herderskind, en nochtans Davids zoon de wijste man uit heel zijn eeuw.

Als God het wilde, dan kon Hij immers alle genie en alle talent aan wie Hem tegenstaan onthouden, en er zijn volk overrijk en machtig mee maken? Betuigt niet de profet, dat Hij des geestes overig had? En zou dit dan niet tot Gods eigen eer, en tot prijs van zijn Naam, en tot openbaring en vertroosting van zijn volk zijn?

En staat het met het *wegneemen* door den *heiligen Geest* als met het *geven* door de *geboorte*? Is ook het afsnijden van een dierbaar leven niet *zijn* bevel? Het zijne alleen? En komt dan de Heere de droefenis niet, die

Hij in de ziel opwekt? De weete aandoening niet die Hij over zijn volk brengt?

En toch, Hij gaat door. Hij verrijkt wie tegen Hem staan. Hij verarmt wie Hem aanroepen. Wat hun nog gelaten was, neemt Hij weg.

En wat nog het bangste is, als het geschied is, dan volgt geen uitlegging, maar niets dan de taal der Goddelijke hoogheid: „Wie zijt ge, o mensch, dat ge tegen God antwoorden zoudt: Ik, de Heere, doe al deze dingen.“

En nu het geloofsmysterie!

Geef nu 's Heeren volk het daarom op? Laat het den moed sinken? En spreekt het in arren moede: Als de Heere ons dan machteloos laat en machteloos slaat, dan laten wij ook af om voor zijn Naam te strijden.

Maar immers zoo is het nooit gegaan, en zoo gaat het ook nu niet.

Een oogenblik moge de ziel beven, maar bijna terstond richt de lichtstraal weer door de wolken. Het geloof richt zich op. En al worstelt 's Heeren volk van de dagen van Abel af, steeds met dezelfde bange ervaring, toch worstelt het rusteloos door. Somas als de ziel even bezwijkt, bestraft Gods volk zich zelf, en roept: o, Mijn ziel, wat buigt ge u neder. En na het gebed in zijn zang knielt dat volk neder, en het dankt en het looft en het aanbidt, onderwijl het de tranen afwischt.

Heeft het dan een openbaring gehad? Heeft God geantwoord van zijn daden? Is het diepe raadsel opgelost?

Ge weet beter. Niets er van. Dat bange raadsel staat daar, en blijft daar staan in al zijn verschrikking, in al zijn verarmende benauwdheid.

Neen, wat geschied is, is alleen maar dat de Heilige Geest inwendig de stemming der ziel heeft omgezet. De ziel op God zelve doet rusten. En in God weer rijt hij heeft gemaakt, wat onder menschen verarmd was.

Het vaderland hier en het vaderland aan de overzij is voor den blik des geloofs in elkaar overgevoeld.

Hier een korte wijze, hier de voorpostendienst, en daar, vlak voor u, diep in de eeuwigheid, de eigenlijke wereld der geesten, de vergadering der volmaakt rechtvaardigen, het eigenlijke vaderland van Gods volk, hun toeverzameling tot Gods lieven Zoon en hun Heiland.

En daar de geesten verzameld. Daar de verkorenen zijner eeuwige liefde blinkende als starren in het uitspan. Geen armoede des geestes meer gekend, maar in rijkdom des geestes alles overvloedig.

Van ons afgerekend, en binnen onze gezichtscinder, alles donkerheid, raadselen die zich niet laten oplossen. Maar in God overgezet, van uit Hem als het middelpunt gezien, dan liggen wij met onze noden in den buitensten omtrek, en komt de ziel in een geloofsligging, waarin geen vraag meer opkomt, en geen raadsel meer bestaat.

Gij zult het middelpunt, en God van verre, dan worden die raadselen des levens u tot een dooddelijken strik, waaraan geen ontkomen is.

Maar juist dat keert het geloof om.

Uw God en God alleen het middelpunt, en gij een stofke in den buitensten omtrek dwarend.

En niet één raadsel is voor u opgelost, maar alle raadselen vallen voor u weg.

Register op E VOTO.

Er is een naam-, zaak- en tekstregister op de vier Deelen van *E Voto* in gereedheid gebracht, dat voor de premie-inteckenenaren op dit werk verkrijgbaar wordt gesteld tegen den prijs van vijf en zeventig cents. Voor de overige koopers van *E Voto* tegen den prijs van een gulden vijf en twintig cents.

Premie-inteckenenaren op *E Voto*, die dit Register in hun bezit wenschen te hebben, worden hiertoe uitgenoodigd bij de abonnementsgelden voor de *Heraut* in Januari vijf en zeventig cents extra te voegen.

Zij, voor wie dit op opeens te veel mocht zijn, kunnen volstaan met in Januari 1897, in April 1897 en in Juli 1897 telkens bij het abonnementsgeld vijf en twintig cents op te zenden.

Aan alle premie-inteckenenaren, tevens abonneeten, die hieraan voldoen, zal bedoeld Register, zodra het van de pers komt, en de vijf en zeventig cents afbetaald zijn, franco aan huis worden toegezonden.

Amsterdam, 15 Januari 1897.

Smartelijk bericht.

Een smartelijke tijding ging deze week in den kring der Vrije Universiteit uit. Het heeft God beviel nogmaals een harer bestende leerlingen door den dood van ons te nemen.

In ons weekblad zouden we ook nu hier van geen melding maken, omdat een student gemeenlijk nog buiten het publieke leven staat, en dies het kerkelijk publiek niet in zulk een rouw kan meeleven.

Maar hier is het anders.

Onze vriend en broeder Geerhard Kramer was reeds als Dienaar des Woords opgetreden. Reeds aanvankelijk konden de kerken, en zeer bijzonder de kerk van Monster, hem als leeraar waardschaffen.

Doch er is meer.

Voor enige weken kondigde ons blad de aanstaande verschijning aan van een hoogst belangrijk stuk over den *Doop en de Wedergeboorte*.

Dit doelde op een studie van Kramers hand.

Die studie ligt gereed; ze was reeds ter perse; op enkele vellen na was ze reeds afgedrukt. En in de tweede helft van Januari zou deze kundige Doctorandus op deze studie gepromoveerd en, buiten allen twijfel, met den hoogsten lof tot Doctor in de heilige Godgeleerdheid bevorderd zijn.

En nu is deze uitnemende jonge man reeds uit dit leven opgeroepen, zal vriendenband zijn studie moeten uitgeven, en glog al de hope onder, die wie hem kenden, en onder deze niet het minst zijn hoogleeraren, voor de toekomst der ker,

ken op het hem van God gegeven talent gebouwd hadden.

Vooral voor een kring als de onze, die zoo klein is, en waarin ultraard de fijne en rijkere talen nog zoo zeldzaam zijn, een o, zoo smartelijke teleurstelling.

Nog voor niet zoo lange jaren verloor onze Universiteit den niet minder uitnemenden Versluis, als *philoloog*, voor korte dagen pas den zoo talentvollen *jurist* Baviuck, en nu in Kramer een zoo uitstekend, geheel rijp en gevormd *theoloog*.

Dit maakt stil, het stemt ernstig.

Het is een sprake Gods die aangrijpt.

Zij het voor de studenten, die ons gegund bleven, maar een prikkel om door ontwikkeling van de hun gegeven talenten te vergoeden, wat in dit rijke drielief voor ons te loor ging.

En ook, vermenigvuldige het veler gebed tot den Vader der geesten, die alleen talent en gave uitdeelt, om ons een steeds milder aantal jonge mannen te zenden, door Hem rijk gemaakt, en die daarom land en kerk verrijken kunnen.

Van Kramer, dien we zoo lief hadden, blijft ons althans een kostelijke vrucht.

Tien duizend Gulden.

De overtuiging, dat de Gereformeerde kerken allereerst te zorgen hebben dat voor Dr. Scheurer te Poerworedjo een hospitaal worde geopend, wint reeds nu snel veld.

Reeds is er een Dames-comité opgetreden, dat zich algemeen vertakt.

En wat een wezenlijke verrijking was, eergisteren kwam bij Dr. Kuyper het heuglijk bericht in, dat door één belangstellend broeder de vorstelijke gift van niet minder dan 10,000 Gulden was toegezegd, te betalen in Mei eerstkomende.

Nog van een tweeden broeder kwam een toezegging voor duizend Gulden in.

Een volgend maal komen we hierop breeder terug.

Beide schenkers voegden er uitdrukkelijk bij, dat zij vroeger wel hart voor de Zending hadden, maar zich terughielden om de wijze waarop deze gedreven werd, doch thans, na de besluiten der Middelburgsche Synode, het zich een voorrecht rekenden, de Zending krachtig te steunen.

Roomsche Critiek.

Toen onlangs de Vrije Universiteit hoogst moeilijke dagen dooorleefde, doordien ze geplaatst werd voor de pijnlijke keuze, om of haar beginsel te verwerpen, of een gevecht en waardgeschied man haar te zien verlaten, heeft de Roomsche pers door enkele harer organen gemeend over deze huishoudelijke aangelegenheid onzer Gereformeerde Hoogeschool een min gunstig oordeel te moeten vellen.

In het algemeen trok ze, voorzoover ze zich uittelt, partij voor den dissenteerenden hoogleeraar en tegen de Stichting. Met name het *Centrum* zag, voor zooveel Dr. Schaepman in dit blad zijn licht ontstak, heel karakter bij den dissenteerenden, niets er van bij de Universiteit, die liever het zwaartse offer bracht, dan haar beginsel los te laten.

Begrijpelijkwijze heeft deze houding der Roomsche pers bevreemding gewekt.

Immers de strijd voor het Vrije Onderwijs, op lager, middelbaar en hooger terrein, is ook haar strijd, en indien er één richting is, die bij dien strijd zich in een vast en beleden beginsel heeft vastgezet, dan wel de Roomsche.

Zij strijdt nooit anders dan voor *Roomsch* lager, *Roomsch* middelbaar en *Roomsch* hooger onderwijs.

Zoo natuurlijk als het dan ook was, dat bladen als het *Handelsblad* niets van de eigenaardige levensvoorwaarde van een hogeschool, die van een historisch beginsel uitgaat, verstonen, zoo opzienbarend was het gelijke onaanvaardelijkheid bij schrijvers van Roomsche belijdenis te vinden.

Niet dat we hun het leedvermaak over dezen Calvinistischen tegenspoed misgunnen.

Doch hierla hadden ze volop kunnen genieten, zonder deswege de formeele overeenkomst tusschen de eischen van hun eigen beginsel met het onze, en de historische overeenstemming tusschen eigen weervaren en ons ongeval uit het oog te verliezen.

Het had daarom op hun lijn gelegen, om het feit zelf, dat de Vrije Universiteit liever één harer beste mannen, dan haar beginsel looliet, ook met het oog op de historie van gelijksoortige Roomsche moeilijkheden te eeren; de vraag, of er afwijking van het beginsel was, als buiten hun competentie vallende, aan de Stichting zelve ter beantwoording te laten; en voorts den dissenteerenden hoogleeraar toe te juichen in zooverre hij met hen in de oppositie tegen het historische Calvinisme, ten deele althans, meëging.

Dit ware een gedragslijn geweest, gelijk eigen positie die voorschreef, en, indien men zich althans met ons weervaren wilde laten, voor Rome zelf het veiligst was.

Immers de historie weet er op alle manieren van te verhalen, hoe Rome zelve in allerlei landen met soortgelijke dissenteerenden, ver van malsche moeilijkheden ondervond, en hoe men ook van die zijde, ten slotte geen anderen uitweg zag, dan om *beginnelen* boven *personen* te stellen.

Ook bij dien strijd was het dan wel vaste uantie, dat men de dissenteerende geleerden, die volhielden, prees en loofde om hun vastheid van karakter: edoch dat deden dan niet de Roomsche scribenten, maar eenzijdig de Joodsche en anderzijds de antipapistische pers, terwijl mannen van rijper oordeel als hun gevoelen uitspraken, dat zeer zeker hooglijk te eeren was het karakter van den man die liever ging, dan

dat hij anders zou spreken dan het in zijn hart was; maar dat niet minder hoog stond het karakter van een kerk, een stichting of vereniging, die liever het zwaartse offer bracht en den meest krenkende snaad zich liet aanturven, dan dat ze om een persoon te behouden, haar belijdenis, haar beginsel, en de eere harer roeping prijs gaf.

Dat we deze Roomsche critici hierop niet eerder zezen, was omdat we op den uitkijk stonden, of soortgelijke moeilijkheid zich niet ook op het Roomsche erf opnieuw zou voordoen.

Met zulk een concreet geval voor oogen zou de zonderlingheid der van die zijde gegeven critiek duidelijker in het oog springen.

Welnu, zulk een geval deed zich thans voor.

Aan de Roomsche Universiteit te Washington was Dr. Keane rector, en van hem ging op deze Stichting een invloed uit, die in de oogen der *bons Catholiques* geen genade kon vinden.

Dr. Keane was geestverwant van bisschop Ireland, den leider der Amerikaans-Roomsche partij, die in onderscheidene vraagstukken een gedragslijn volgt afwijkend van wat de Curie wenscht.

De Roomschers van den ouden stam, die in Amerika gewonnen en geboren zijn, bepleiten namelijk tegenover den Staat en tegenover de Amerikaansche maatschappij een reeks van denkbeelden, die indruischen tegen de Ultramontaansche overtuiging, die in de Iersche en andere landverhuizers hun tolken vinden.

Op dit geschil zelf gaan we nu niet verder in. Genoeg dat Dr. Keane in het oog der Curie voor het gaan der Roomsche Universiteit in goede richting gevaarlijk scheen.

En wat is toen geschied?

De Roomsche legaat heeft naar de Zevenheuvelen-stad gerapporteerd. Te Rome is de overtuiging verkregen, dat er gehandeld behoorde te worden. En kort daarop ging een bevel van Rome naar Washington uit, dat de rector Dr. Keane de Roomsche Universiteit verlaten moest.

Want wel heeft men de pil verzilverd.

Dr. Keane is zelfs naar Rome geroepen, daar in een eerepost in den Vaticaanischen staf opgenomen, en Dr. Keane heeft zich gevoegd.

Just echter de Ultramontaansche pers in Amerika spreekt het duidelijk uit, dat men zich hierdoor niet moet laten blinddoeken; dat Dr. Keane wel terdege om zijn dissenteerende meeningen is losgelaten; ja, zelfs dat het bij de verwijdering van Dr. Keane niet blijven kan; dat het kwaad nog bij een tweeden geleerde schuilt, en dat, om de Universiteit te redden, ook deze of zwenken moet, of moet gaan.

In beoordeeling treden we hier niet.

We wijzen slechts op het gelijksoortige van het feit.

Een gelijksoortigheid die zich vanzelf moet vertoonen bij elke universitaire Stichting, die zich in haar statuten aan *historische gegevens* bindt.

Alleen wilden we aan het *Centrum*, en andere organen, die zich in ons geding mengen, dit Amerikaans geval voorlezen, met de vraag, of ze niet formeel in de Curie goedkeuren, wat ze in formeel gelijk geval alkerden in de Vrije Universiteit?

In de *materiele* quaestie treden we natuurlijk niet.

We bepalen ons tot het *formeel*, dat voor beide gelijk is.

Kerspel of Wijk.

II.

Zonder voorbehoud gaven we toe, dat de achure de quaestie, of het kerspel of wijk zal zijn, zoogoeed als uitsluitend beziet van de zijde der *prediking*. Men wil vrij zijn om nu hier, dan daar te gaan, en van kerk in kerk omzwerven, telkens dien prediker uitkiezende, die aantrekt.

Het predikstijte gaat dan des Zaterdag rond. Wie predikt er, zoo vraagt dan het zoekend oog, is de kerk vlak bij mijn woning? En is dat de gewenschte man, zoo dat vlak bij huis het gewilde te vinden is, dan ziet men natuurlijk niet verder, en gaat daar heen. Valt dat tegen, dan rekent men verder uit, hoe het beste de twee belangen van afstand en verwend hooren te vereenigen zijn. En mislukt die poging op alle manieren, dan werpt men half gemelijk de geestelijke spijkaart voor zich neer.

Dien toestand nu wil men bestendigen. Daarom is het in hoofdzaak te doen. Men wil vrij in zijn kerkgaan blijven. Ter kerk gaan niet waar men hoort, maar waar men verkiest en wil.

Verder denkt men bij de kerspelquaestie nauwelijks.

Het vrije hooren en gaan is de spil waarom voor meer dan tien op de twaalf heel dit vraagstuk zich beweegt.

Just nu overmits dit feit vaststaat, wenschen we er van stonde aan op te wijzen, dat het onzen vaders, toen ze de kerspelen of parochiën opvielen, hierom niet, althans volstrekt niet in de eerste plaats te doen is geweest.

Hun verzet tegen de parochiën of kerspelen had een geheel andere oorzaak, en werd in gang gebracht door geheel andere beweegredenen.

Dat ze zich tegen het parochiestelsel keerden, kwam voort uit hun ernstige overtuiging, dat plaatselijk de eenheid van kerk en kerkeraad moest worden gehandhaafd.

De parochiën en kerspelen toch waren volstrekt niet indeelingen van zitplaatsen in het kerkgebouw en voor de prediking, maar zelfstandige brokstukken, waarin de een plaatselijke kerk gebroken was, zoodat er geen andere band meer tusschen die losse deelen en uiteengevallen brokstukken bestond, dan in den bisschop.

De parochie- of kerspelindeeling had de eenheid der plaatselijke kerk verbroken, en hierdoor feitelijk den kerkeraad vernietigd.

Er bestond dan ook, in het begin der 16de eeuw, b.v. hier te Amsterdam geen kerkeraad meer. Er was geen gemeenschappelijke raad, die de orde in Amsterdams kerk bestelde. Elke parochie stond op zich zelve. De één parochie had uit zich zelve niets met de andere te maken. En het was alleen door het kanaal van de Hierarchy, dat de kerspelen met elkander in verbinding traden.

Zoo en niet anders stond ook voor Voetius de quaestie. Het is dit en geen ander kwaad waartegen hij opkomt.

„Ik zeg dit, zoo schrijft hij, om hen, die fover kerkelijke zaken met kennis oordeelen kunnen, er toe te brengen, dat ze nogmaals op het ernstigst overwegen, of de eenheid, de vrede en de orde in Christus' kerk beteren waarborg erlangen, indien in grotere steden de talrijke hoorders, over tal van kerken verspreid, op hetzelfde uur, Gods Woord hooren en de sacramenten ontvangen, onder het bestuur van één en denzelfden kerkeraad, of wel indien de één kerk gesplitst wordt in onderscheidene kerspelen, die met elkander in zake kerkbestuur niets uitstaande hebben, en noch saam één lichaam vormen, noch zelfs verbondsgewijze in onderling verband staan. (Quarum unum synedrio suo ab altera non pendeat, nec incorporata aut concorporata sit III. p. 19). En hij voegt er bij: „Mocht iemand mij tegenwerpen, dat de hieruit voortvloeiende ongelegenheden niet zoo onoverkomelijk zijn, dan is mijn antwoord, dat dit te danken is aan toevallige oorzaken, of omdat de bisschoppelijke macht ze in het spoor houdt, of wel omdat de kerspelen elke kerkelijke rechtspraak missen, bijna geen bestuursfunctie uitoefenen, en ganschelijk zelfs, eigen kerkeraad hebben.“

Ter beoordeeling van dit vraagstuk moet derhalve van de bedenkingen die men tegen vaste prediking oppert, aanvankelijk geheel worden afgezien, en historisch moet de van dit vraagstuk gegeven oplossing, zoogoeed als uitsluitend beoordeeld worden van het standpunt van het kerkrecht, de kerkelijke rechtspraak en het kerkelijk bestuur.

De parochiën of kerspelen waartegen men te veld trok, waren Roomsche parochiën, die de eenheid der plaatselijke kerk te niet deden, de plaatselijke kerken en deelen van kerken van haar wettig regiment beroofden, en de aldus gesmaldeelde en verbrokkelde kerken geheel onder de macht der bisschoppen brachten.

Dit was het kwaad dat men te keer ging, en omdat de toenmalige kerspelen dat kwaad bestendigen, brak men er mede. In de kerk van Christus op aarde mocht naar de belijdenis onzer vaders geen bisschoppelijke overhoogheid worden geduld. De kerk van Christus moest in elke plaats haar eigen bestuur hebben. En eindelijk dat bestuur der kerk van Christus moest in elke plaats niet gedeeld maar één zijn.

Aan die grondstellingen hielden ze vast, deeling van kerkelijk bestuur tot op zekere hoogte alleen toelastend, waar verschil van taal het saamvergaderen onmogelijk maakte.

Er mocht alzoo wel zijn een Waalsche of Engelsche kerkeraad naast den Nederduitschen. Desnoods ook een Duitsche, hoewel men hier het verschil in taal niet van genoegzame beduidenis vond, om te splitsen. Maar buiten het verschil in taal moest er over heel de kerk, zelfs in een zoo groote stad als Amsterdam, één kerkeraad staan, en onder dien éénen kerkeraad moesten alle deelen der plaatselijke kerk saamverbonden en althans organisch vereenigd zijn.

Welnu, aan die grondbeginselen wenschen ook wij vast te houden, overmits deze beginselen in Gods Woord en in onze Belijdenis beleden zijn.

De grond in Gods Woord ons hier geboden ligt ten eerste hierin, dat heel de Schrift aandringt op de nauwst mogelijke vereeniging der geloovigen, op hun saamvergadering en op de gemeenschap der heiligen die hen bezielen moet.

In de tweede plaats in den regel, dat de Apostelen van stad tot stad ouderlingen en diakenen aanstelden.

In de derde plaats in het feit, dat de Apostelen zich in hun schrijven nooit tot eenig deel van een plaatselijke kerk richten, maar altoos hun zendbrieven richten aan de geloovigen die in één stad woonachtig zijn.

In de vierde plaats daarin, dat ze de eenheid van adressering handhaven, ook waar blijkt dat geloovigen tot wie zij zich richten gewoon waren in onderscheidene lokaliteiten saam te komen.

En eindelijk in de vijfde plaats in de doorgaande leer der Schrift, dat de gemeente genade het terrein schept waarop de kerk als vrucht en orgaan der particuliere genade optreedt. Is nu de ordelijke verdeling en woningsbepaling der bevolking van een land in haar steden en dorpen een vrucht der *gemeene genade*, dan behoort de band tusschen burgerlijke woonplaatsen en plaatselijke kerk zooveel mogelijk in stand te worden gehouden.

Staan we nu op dien grond en de éénheid der plaatselijke kerk en de éénheid van het plaatselijk kerkbestuur voor, dan volgt hieruit vanzelf, dat we ons in beginsel verzetten tegen elke poging, die er op uitgaat, om die eenheid der plaatselijke kerk en die eenheid van het plaatselijke kerkbestuur te breken.

Herstel van kerspelen of parochiën in den geest, waarin ze hier te lande oudtijds bestonden en in de Roomsche kerk nog bestaan, zouden we daarom niet alleen onstaan, maar zelfs ten ernstigste bestrijden. En zelfs de kerspelreformatie, gelijk de Lutherischen en Methodisten en andere vrije kerken, die in Duitschland, Engeland en Amerika hebben ingevoerd, zouden o. i. hier te lande,

niet zonder ernstige schikkingen.

Wel zijn principieel drukken, dat wenschen de

Londen vijf miljoen, dat deze vijf Gereformeerde uit naar het één kerkeraad regteren m ongerijmd.

Voor de minstens op ling noodig, honderd ge

Dit nu loen der lingen waar gelijk getal tienduizend saam, zoo z twaalf duize alle ernstig reeds om sneden.

Zelfs al komt men als Amsterd loen zielen, Gereformeer van allen of als ondenkl loen zielen lingen, met predikanten gadering van sonen, waar slagen viel.

En toch niet over